

Poglavlje 2

Zagrevanje uz osnove španske gramatike

U ovom poglavlju:

Sastavite просту rečenicu

Postavite elementarna pitanja na španskom

O ličnim zamenicama

O pravilnim i nepravilnim glagolima

O članovima i pridevima iz perspektive njihovog roda

Govoriti drugi jezik je kao vožnja automobila: kada se opustite, vožnja postaje deo rutine. Više ne morate da mislite o ubrzavanju, upravljanju, kočenju i saobraćajnim znacima – vi jednostavno vozite. Isto je i sa španskim: čim budete poznavali dovoljno reči i gramatike, gotovo momentalno počinjete da čitate, pišete i govorite.

Znati šta radite zapravo znači poznavati pravila na putu, a u slučaju španskog, ta pravila su gramatika. Ne morate držati u malom prstu celu celcatu gramatiku kako biste mogli da govorite. Međutim, poznavanje osnovnih pravila može vam pomoći da bolje razumete predmet kojim se bavite, šta je to što učite i zašto to učite. Ovo poglavlje će vam pružiti sve potrebne informacije.

Analiza strukture proste rečenice

Kada upoznajete ljude, prirodno je da želite s njima da stupite u razgovor. I, kako to rešavate? Rečenicama, naravno. U španskom, kao i u srpskom, pravite rečenicu kombinujući subjekat, predikat i eventualno dodatne informacije. Na primer:

La casa es grande. (la ka-sa es gran-de.) (*Kuća je velika.*)

U ovom slučaju, subjekat rečenice je **la casa** (la ka-sa) (*kuća*); zatim dolazi glagol, **es** (es) (*je*), a zatim pridev, **grande** (gran-de) (*veliki*) koji opisuje kuću. Evo još nekih primera:

La mujer es bella. (la mu-her es bve-lja.) (*Žena je lepa.*)

El hombre es alto. (el om-bvre es al-to.) (*Čovek je visok.*)

Las calles son anchas. (las ka-ljes son an-čas.) (*Ulice su široke.*)

Pre nego što počnete da izučavate osnovnu strukturu rečenice, bilo bi dobro da se upoznate sa dva neizbežna elementa svake rečenice: subjektom i predikatom.

- ✓ Subjektat je vršilac radnje. Kada je izkazan, on je predstavljen imenicom ili zamenicom.
- ✓ Predikat je sve ostalo – radnja (tj., glagol) i sve u vezi s tom radnjom.

Da biste napravili odričnu rečenicu, samo dodajte **no** ispred glagola kao što je pokazano u narednim primerima:

El carro no es nuevo. (el ka-rro no es nue-bvo.) (*Automobil nije nov.*)

El perro no es bueno. (el pe-rro no es bvue-no.) (*Pas nije dobar.*)

El hombre no es bajo. (el om-bvre no es bva-ho.) (*Čovek nije nizak.*)

Osnove građenja upitnog oblika

Ovo je veoma lako. Samo treba da zamenite mesta subjekta i predikata. Kada u običnoj, tj. izjavnoj rečenici, kažete **Ésta es . . .** (es-ta es . . .) (*Ovo je . . .*), u upitnoj rečenici kažete **¿Es ésta . . .?** (¿es es-ta . . .?) (*Da li je ovo . . .?*).

Pogledajte ove primere:

Ésta es la puerta. (es-ta es la puer-ta.) (*Ovo su vrata.*)

¿Es ésta la puerta? (¿es es-ta la puer-ta?) (*Da li su ovo vrata?*)

Ako želite da na pitanje odgovorite potvrdno, pratite strukturu srpske rečenice, tj. dodajte potvrdnu rečcu *da* ispred odgovora, praćenu zarezom. Na primer:

¿Es la escuela nueva? (¿es la es-kue-la nue-bva?) (*Da li je škola nova?*)

Sí, la escuela es nueva. (si, la es-kue-la es nue-bva.) (*Da, škola je nova.*)

Ukoliko želite da odgovorite negativno, samo treba da odgovor počnete negativnom rečcom **no**, kao i da ubacite negaciju ispred glagola (slično kao i u srpskom jeziku). Pogledajte:

¿Es ése el carro? (¿es e-se el ka-rro?) (*Da li je ono automobil?*)

No, ése no es el carro. (no, e-se no es el ka-rro.) (*Ne, ono nije automobil.*)

Rečenice koje slede su u prethodnom delu bile date u potvrdnom obliku. U ovom delu, od prethodnih rečenica pravimo upitne i na njih dajemo odrične odgovore.

¿Es bella la mujer? (¿es *bve*-lja la mu-her?) (Da li je žena lepa?)

No, la mujer no es bella. (no, la mu-her no es *bve*-lja.) (Ne, žena nije lepa.)

¿Es alto el hombre? (¿es *al*-to el om-bvre?) (Da li je čovek visok?)

No, el hombre no es alto. (no, el om-bvre no es *al*-to.) (Ne, čovek nije visok.)

¿Son anchas las calles? (¿son *an*-čas las ka-ljes?) (Da li su ulice široke?)

No, las calles no son anchas. (no, las ka-ljes no son *an*-čas.) (Ne, ulice nisu široke.)

Obratite pažnju na to da pri pravljenju pitanja na španskom jeziku, prived stavite ispred imenice koja vrši funkciju subjekta.

U srpskom jeziku, upitni oblik se najčešće gradi pomoću *da li*, dok su u španskom stvari utoliko lakše što za tim nema potrebe – upitni oblik se postiže redom reči i intonacijom:

¿Vas al cine? (¿bvas al *si*-ne?) (Da li ideš u bioskop?)

Sí, voy. (si, bvoj.) (Da, idem.)

¿Va tu padre al cine? (¿bva tu *pa*-dre al *si*-ne?) (Da li tvoj otac ide u bioskop?)

No, él no va. (no, el no bva.) (Ne, ne ide.)

Licem u lice s ličnim zamenicama

Lična zamenica je reč koju koristite umesto imenice u funkciji subjekta. Umesto da kažete „Jovana je popila limunadu“, možete reći „Ona je popila limunadu“. *Ona* (lična zamenica) zamenjuje imenicu *Jovana* (u funkciji subjekta).

U srpskom jeziku možete koristiti lične zamenice kako biste zamenili imenicu ili izbegli njeno ponavljanje. To vam može uštedeti dosta vremena i napora, te umesto da kažete „Gospodin Radovanović i njegov sin su otišli“, možete jednostavno reći „Oni su otišli“. Lične zamenice *ja, ti, on, ona, mi, vi* i *oni* pomažu vam da govorite jasnije i jednostavnije, nakon što je subjekat iskazan tako da sagovornik/čitalac zna o kome je reč. Imenice i lične zamenice praćene su odgovarajućim oblikom glagola kojim se izražava radnja.

I u španskom, kao i u srpskom jeziku, glagolski završeci sadrže informaciju o subjektu koji vrši radnju, te u tom smislu nema preterane potrebe za korišćenjem ličnih zamenica. (Više informacija dato je u odeljku „Uvod u pravilne i nepravilne glagole“.) Imajući ovo u vidu, u španskom jeziku lične zamenice koristimo ako želimo da budemo naročito ljubazni, da istaknemo i naglasimo subjekat, ili, pak, preciziramo ko je subjekat.

Kao i u srpskom jeziku i lične zamenice imaju lice (prvo, drugo ili treće) i broj (jednina ili množina), kao što možete videti u tabeli 2-1. (Zamenica drugog lica množine **vosotros/vosotras** najviše se koristi u govornom španskom u Španiji. Više detalja potražite u izdvojenom odeljku pod naslovom „Kad ste u Španiji, **vosotros** je zakon“).

Tabela 2-1 Španske lične zamenice

Lice	Jednina	Značenje	Množina	Značenje
Prvo lice	yo (yo)	ja	nosotros/nosotras (no-so-tros/no-so-tras)	mi
Drugo lice (neformalno)	tú (tu)	ti	vosotros/vosotras (bvo-so-tros/bvo-so-tras)	vi
Drugo lice (formalno)	usted (Ud.) (us- <i>ted</i>)	Vi	ustedes (Uds.) (us- <i>te</i> -des)	vi
Treće lice	él (el)	on	ellos (e-ljos)	Oni (za grupu muškaraca, ili osoba muškog i ženskog pola)
	ella (e-lja)	ona	ellas (e-ljas)	One (za grupu osoba isklju- čivo ženskog pola)

U španskom jeziku ne postoji zamenica srednjeg roda kao u srpskom, ali se ona nekada u kontekstu „podrazumeva“. Naime, ima rečenica u čiji ćete prevod na srpski ubaciti zamenicu srednjeg roda, iako ona u španskoj rečenici ne postoji. Pogledajte:

¿Qué es? (¿ke es?) (Šta je to?)

Es una herramienta. (es u-na e-rra-mi-en-ta.) (To je alatka.)

Naredni deo vam pomaže da za svaku priliku izaberete odgovarajuću ličnu zamenicu bez obzira na to na kom se španskom govornom području nalazite.

Reč dve o „yo“

Kao i u srpskom jeziku, lični završetak španskog glagola u prvom licu jedni-ne sadrži informaciju o licu koje vrši radnju, te zamenica može biti suvišna:

(Yo) Me voy. ([jo] me bvoj.) ((Ja) Odlazim.)

„Nosotros“ i „nosotras“

Kada govorite o nekome i sebi istovremeno, morate koristiti zamenicu *mi* (**nosotros/nosotras**). **Nosotros** se odnosi na više od jedne muške osobe ili na više osoba različitog pola koje čine grupu kojoj i vi pripadate. **Nosotras** se odnosi isključivo na grupu osoba ženskog pola:

Jorge y yo (**Nosotros**) jugamos al tenis. (Hor-he i jo [no-so-tros] hu-ga-mos al te-nis.) (Horhe i ja [mi] igramo tenis.)

Luz y yo (**Nosotras**) jugamos al tenis. (lus i jo [no-so-tras] hu-ga-mos al te-nis.) (Lus i ja [mi] igramo tenis.)

Pitanje razlikovanja tú/usted

Ljudi i govorom tela i jezikom prenose ideju o tome u kom pravcu žele da se njihova veza razvija. Veze mogu u tom smislu biti formalne i neformalne. U formalnom odnosu obraćate se starijoj osobi, nekome kome želite da ukažete poštovanje ili od koga želite da se u izvesnom smislu distancirate. Slično kao u srpskom, gde se za persiranje koristi zamenica *Vi*, u španskom jeziku koristimo zamenicu **usted** (*us-ted*) (*Vi*). U neformalnim odnosima obraćate se prijatelju, poznaniku, vršnjaku ili detetu i tada koristite ličnu zamenicu **tú** (*tu*) (*ti*).

U nekoj fazi poznanstva između ljudi koji komuniciraju na španskom, prelazi se s formalnog **usted** na manje formalno i intimnije **tú**. Dvoje ljudi sličnih godina i društvenog statusa, sličnog nivoa obrazovanja ili prosto ljudi koji žele da se ophode na intimniji način, ubrzo osećaju potrebu da se i u komunikaciji približe i tako prevaziđu barijeru formalnog obraćanja. Upravo tada oni u razgovoru počinju da koriste reč **tú**. Obraćati se nekome na **tú** na španskom zove se **tutearse** (*tu-te-ar-se*). S druge strane, ukoliko ne želite da s nekim budete u bliskijem odnosu, tj. ako želite vezu da zadržite na poslovnom nivou i manje bliskom, držite se obraćanja na **usted**. Ovakve formalnosti čak čine komunikaciju otmenom i raznolikom. Otmeno ophođenje pri komuniciranju s ljudima veoma se ceni u zemljama španskog govornog područja.

Slede primeri rečenica sa zamenicama **tú** i **usted**:

¿Vas tú con Juan en el auto rojo? (¿bvas tu kon Huan en el au-to rro-ho?) (Da li ti [neformalno obraćanje] ideš sa Huanom crvenim automobilom?)

¿Cómo se llama usted? (¿ko-mo se lja-ma us-ted?) (Kako se Vi [formalno obraćanje] zovete?)

Usted tiene una casa muy bella. (*us-ted tie-ne u-na ka-sa muj bve-lja.*) (Vi [formalno obraćanje] imate veoma lepu kuću.)

Kada ljudi u Španiji žele da se neformalno obrate većem broju ljudi, koriste zamenicu **vosotros** (*bvo-so-tros*), što je oblik množine zamenice **tú**. U Latinskoj Americi, ljudi nikada ne koriste zamenicu **vosotros**. Oni umesto nje govore **ustedes** (sa značenjem zamenice *ti* u množini). Zavisno od situacije, zamenica **ustedes** može biti način da se kako formalno tako i neformalno obratite većem broju ljudi. Evo nekih primera korišćenja zamenice **ustedes** na oba načina:

¿Adónde van ustedes dos? (¿a-don-de bvan us-te-des dos?) (Kuda vas dvoje idete?) [U Latinskoj Americi može biti formalno i veoma neformalno]

¿Ustedes van conmigo, ¿Verdad? (¿us-te-des bvan kon-mi-go, ¿bverdad?) (Idete sa mnom, zar ne?) [Neformalno]

¿Bailan ustedes el tango? (¿bvai-lan us-te-des el tan-go?) (Igrate li tango?) [Formalno]

Kad ste u Španiji, vosotros je zakon

U govornom španskom, zamenica drugog lica množine **vosotros** koristi se uglavnom u Španiji. U svim ostalim zemljama španskog govornog područja, **vosotros** se uči u školi, ali u većini zemalja nikada se ne koristi u govornom jeziku. U Latinskoj Americi najčešće ćete čuti **ustedes**, te stoga ne postoji razlika između formalnog i neformalnog obraćanja u množini zamenice **vi**.

Evo svih oblika zamenice *ti* i *Vi* (*vi*) na španskom i odgovarajućih oblika glagola **trabajar** (*raditi*) u prezentu:

tú trabajas (*ti radiš*): jednina, neformalno obraćanje

usted trabaja (*Vi radite*): jednina, formalno obraćanje

vosotros trabajáis (*vi radite*): množina, neformalno obraćanje u Španiji

ustedes trabajan (*vi radite*): množina, formalno obraćanje u Španiji; formalno i neformalno obraćanje u Latinskoj Americi

U Argentini i Kolumbiji možete čuti varijaciju zamenice **vosotros**, **Vos trabajáis** (*vi radite*). S gramatičke tačke gledišta, ovaj oblik je potpuno neispravan, pa se nemojte truditi da ga usvojite.

Dodatne informacije pročitajte u izdvojenom odeljku „Kad ste u Španiji, vosotros je zakon“.

Zamenica **usted** se skraćeno piše **Ud.**, a zamenica **ustedes** **Uds.** Kada **usted** i **ustedes** nisu skraćeni, pišu se velikim slovom samo na početku rečenice, dok se u skraćenom obliku uvek pišu velikim početnim slovom. Kada u tekstu nađete na skraćeni oblik ovih zamenica, izgovarate čitavu zamenicu. Evo primera:

¿Busca Ud. (usted) algo? (¿bus-ka us-ted al-go?) (Da li tražite nešto?)

¿Necesitan Uds. (ustedes) ayuda? (¿ne-se-si-tan us-te-des a-ju-da?) (Da li vam treba pomoć?)

Ellos VS ellas

Ellos (*oni*) odnosi se na grupu više osoba muškog pola, ili na grupu osoba oba pola bez obzira na broj muškaraca, odnosno žena od kojih je sačinjena. Zamenica **ellas** (*one*) odnosi se samo na grupu ženskih osoba:

Juan y Jorge (Ellos) escuchan. (Huan i Hor-he [e-ljos] es-ku-čan.) (Huan i Horhe [Oni] slušaju.)

Juan y Luz (Ellos) escuchan. (Huan i Lus [e-ljos] es-ku-čan.) (Huan i Lus [Oni] slušaju.)

El niño y mil niñas (Ellos) escuchan. (el ni-njo i mil ni-njas [e-ljos] es-ku-čan.) (Dečak i 1.000 devojčica [Oni] slušaju.)

Luz y Susana (Ellas) escuchan. (lus i su-sa-na [e-ljas] es-ku-čan.) (Luz i Susana [One] slušaju.)

Uvod u pravilne i nepravilne glagole

Kada je glagol u infinitivu u srpskom jeziku, on se završava na **-ti** ili **-ći**; na primer, „čitati“, „pevati“, „ići“, „reći“. Takav, infinitivni oblik, naznaka je radnje (ili stanja postojanja) bez posebno naznačenog subjekta koji radnju vrši. Kad rečenici dodate subjekat (onoga ili ono što vrši radnju), morate koristiti lični oblik glagola. Na primer: ja jedem, ti jedeš, on jede, mi jedemo itd.

Španski glagoli se u infinitivu završavaju na jedan od tri završetka: **-ar**, **-er** ili **-ir**. Međutim, bez obzira na završetak glagola, oni se dalje dele na pravilne i nepravilne glagole, kao što ćete saznati na narednim stranicama. Pravilni glagoli se menjaju po standardnoj promeni, dok sa nepravilnim glagolima to nije slučaj.

- ✓ **Pravilni glagoli:** Menjanje pravilnih glagola veoma je lako. Kada znate kako da promenite jedan pravilan glagol koji se u infinitivu završava na **-ar**, znaćete da promenite sve pravilne glagole iz te grupe. Isto važi i za pravilne glagole koji se u infinitivu završavaju na **-er** ili **-ir**: kada se upoznate s promenom jednog pravilnog glagola date grupe, moći ćete istu promenu da primenite na sve ostale glagole koji su njom obuhvaćeni.
- ✓ **Nepravilni glagoli:** S druge strane, menjanje nepravilnih glagola je manje predvidivo. Stoga, moraćete da upamtite više različitih oblika nepravilnih glagola kako biste bili sigurni da ćete ih ispravno koristiti. (Ipak, ne brinite ako budete pravili greške; većina ljudi koji govore španski razumeće šta želite da kažete čak i kada glagolski nastavak nije baš najtačniji.)

Pravilni glagoli

Kod svih pravilnih glagola u španskom jeziku, prvi deo glagola – njegova *osnova* – ostaje nepromenjen. Na primer, glagol *preparar* (*pre-pa-rar*) (*pripremiti*) pravilan je glagol koji se završava na **-ar**. Osnova tog glagola, **prepar-**, ostaje nepromenjena prilikom promene glagola. U tabeli koja sledi, vidi se kako da u prezentu promenite ovaj glagol i sve ostale pravilne glagole na **-ar**.

Promena

yo preparo

tú preparas

él, ella, usted prepara

nosotros, nosotras preparamos

vosotros, vosotras preparáis

ellos, ellas, ustedes preparan

Izgovor

jo pre-*pa*-ro

tu pre-*pa*-ras

el, e-*lja*, us-*ted* pre-*pa*-ra

no-*so*-tros, no-*so*-tras preh-*pa*-ra-mos

bvo-*so*-tros, bvo-*so*-tras pre-*pa*-rais

e-*lj*os, e-*lj*as, us-*te*-des pre-*pa*-ran

Naredna tabela pokazuje kako da u prezentu menjate sve pravilne glagole na **-er**. Od pravilnih glagola sa završetkom **-er** za vas smo izabrali glagol **comprender** (kom-pren-*der*) (razumeti). Osnova ovog glagola je **comprend-**.

Promena

yo comprendo
 tú comprendes
 él, ella, usted comprende
 nosotros, nosotras
 comprendemos
 vosotros, vosotras
 comprendéis
 ellos, ellas, ustedes
 comprenden

Izgovor

jo kom-*pren*-do
 tu kom-*pren*-des
 el, e-lja, us-*ted* kom-*pren*-de
 no-*so*-tros, no-*so*-tras kom-*pren*-de-mos
 bvo-*so*-tros, bvo-*so*-tras kom-*pren*-de-is
 e-ljos, e-ljas, us-*te*-des kom-*pren*-den

Naredna tabela vam na primeru promene glagola **aburrir** (a-bvu-*rrir*) (*dosaditi, dosadivati*) pokazuje kako da u prezentu menjate sve pravilne glagole sa infinitivnim završetkom **-ir**. Osnova tog glagola je **aburr-**.

Promena

yo aburro
 tú aburres
 él, ella, usted aburre
 nosotros, nosotras aburrimos
 vosotros, vosotras aburrís
 ellos, ellas, ustedes aburren

Izgovor

jo a-*bvu*-rro
 tu a-*bvu*-rres
 el, e-lja, us-*ted* a-*bvu*-rre
 no-*so*-tros, no-*so*-tras a-*bvu*-rri-mos
 bvo-*so*-tros, bvo-*so*-tras a-*bvu*-rri-s
 e-ljos, e-ljas, us-*te*-des a-*bvu*-rren

Da ne komplikujemo, u prvim fazama vašeg sporazumevanja na španskom, držite se prezenta. U poglavlju 11 otkrićete kako da izdate naredbe pomoću imperativa (zapovednog načina) i govorite u prošlom vremenu, dok vas u poglavlju 13 čeka prosti futur.

Pričam ti priču

Rosario sprema večeru za svog dečka, Alejandra. Sledi telefonski razgovor s njenom drugaricom o tome šta sprema za romantičnu večeru. (Audio-zapis 2)

(Zvoni telefon...)

Rosario:

Bueno.
 bvue-no.
 Halo.

Lupe:

Hola, Rosario. Soy Lupe. ¿Qué haces?
 o-la, rro-sa-rio. soj lu-pe. ¿ke a-ses?
 Zdravo, Rosario. Lupe je. Šta radiš?

- Rosario: **Preparo una cena romántica para mi novio Alejandro.**
pre-pa-ro u-na se-na rro-man-ti-ka pa-ra mi no-bvio a-le-han-dro.
Pripremam romantičnu večeru za svog dečka Alejandra.
- Lupe: **¿Qué preparas?**
¿ke pre-pa-ras?
Šta pripremaš?
- Rosario: **Preparo una paella especial con arroz, camarones, cebollas, y judías verdes.**
pre-pa-ro u-na pa-e-lja es-pe-sial kon a-rros, ka-ma-ro-nes, se-bvo-ljas, i hu-di-as bver-des.
Pripremam specijalnu paelju s pirinčem, škampima, lukom i graškom.
- Lupe: **¡Excelente! Es muy especial y muy romántico.**
jek-se-len-te! es muj es-pe-sial i muj rro-man-ti-ko.
Odlično! Vrlo je posebno i vrlo romantično.
- Rosario: **Pues, adiós. Necesito terminar de preparar la cena.**
pues, a-di-os. ne-se-si-to ter-mi-nar de pre-pa-rar la se-na.
Pa, do viđenja. Moram da završim s pripremanjem večere.
- Lupe: **Hasta mañana.**
as-ta ma-nja-na.
Vidimo se sutra.

Važne reči

la <i>cena</i>	la <u>se</u> -na	večera
romántica	rro- <u>man</u> -ti-ka	romantična
el novio	el <u>no</u> -bvi-o	dečko
el arroz	el a- <u>rros</u>	pirinač
los camarones	los ka-ma- <u>ro</u> -nes	škampi
las cebollas	las se- <u>bvo</u> -ljas	luk
las judías verdes	las hu- <u>di</u> -as <u>bver</u> -des	grašak

Nepravilni glagoli

Menjanje nepravilnih glagola je svojevrsni izazov budući da oni ne prate pravila standardne promene španskih glagola koja smo opisali u prethodnom odeljku. Dobra vest je da su čak i nepravilni glagoli predvidivi u svojoj nepredvidivosti, što će reći da se i najnepravilniji glagoli mogu svesti na neki šablon.

Kao primer će nam poslužiti glagol **tener** (*te-ner*) (*imati*). Kao što vidite u narednoj tabeli, osnova glagola, **ten-**, menja se u **teng-** i **tien-** u većem delu njegove promene u prezentu. Ipak, obratite pažnju na glagolske nastavke i videćete da oni zapravo ostaju isti.

<i>Promena</i>	<i>Izgovor</i>
yo tengo	jo <i>ten-go</i>
tú tienes	tu <i>tie-nes</i>
él, ella, usted tiene	el, <i>e-lja, us-ted tie-ne</i>
nosotros, nosotras tenemos	no- <i>so-tros, no-so-tras te-ne-mos</i>
vosotros, vosotras tenéis	bvo- <i>so-tros, bvo-so-tras te-neis</i>
ellos, ellas, ustedes tienen	<i>e-ljos, e-ljas, us-te-des tie-nen</i>

Drugi nepravilni španski glagol koji znači *imati* jeste glagol **haber** (*a-ber*). Iako je njegovo značenje isto kao značenje glagola **tener** koji smo menjali u prethodnoj tabeli, glagol **haber** se koristi kao pomoćni glagol pri pravljenju složenih glagolskih vremena.

Još jedan veoma bitan nepravilni glagol jeste glagol **poder** (*po-der*) (*moći*). Evo njegove promene:

<i>Promena</i>	<i>Izgovor</i>
yo puedo	jo <i>pue-do</i>
tú puedes	tu <i>pue-des</i>
él, ella, usted puede	el, <i>e-lja, us-ted pue-de</i>
nosotros, nosotras podemos	no- <i>so-tros, no-so-tras po-de-mos</i>
vosotros, vosotras podéis	bvo- <i>so-tros, bvo-so-tras po-deis</i>
ellos, ellas, ustedes pueden	<i>e-ljos, e-ljas, us-te-des pue-den</i>

U dodatku B pogledajte promene drugih nepravilnih glagola.

Pričam ti priču

U sledećem dijalogu, sestre Gonsales se nalaze na porodičnom okupljanju. Nisu se videle pet godina. Imaju toliko toga da nadoknade. (Audio-zapis 3)

- Veronika: **Hola, Susana. ¿Cómo estás?**
o-la, su-sa-na. ¿ko-mo es-tas?
Zdravo, Susana. Kako si?
- Susana: **Estoy muy bien. ¿Y tú? Hace mucho tiempo. ¿Cuántos años tiene tu hijo ahora?**
es-toj muj bien. ¿i tu? a-se mu-čo ti-em-po. ¿kuan-tos a-njos tie-ne tu i-ho a-o-ra?
Veoma sam dobro. A ti? Toliko je vremena prošlo. Koliko godina sada ima tvoj sin?
- Veronika: **Estoy muy bien también. Mi hijo, Francisco, ya tiene doce años y es muy alto para su edad.**
es-toj muj bvien tam-bvien. mi i-ho, fran-sis-ko, ja tie-ne do-se a-njos i es muj al-to pa-ra su e-dad.
Ja sam takođe veoma dobro. Moj sin, Fransisko, već ima 12 godina i veoma je visok za svoje godine.
- Y ahora tengo las gemelas Calíope y Camila. Ellas tienen cuatro años. Son preciosas.**
i a-o-ra ten-go las he-me-las ka-li-o-pe i ka-mi-la. e-ljas tien kua-tro a-njos. son pre-sio-sas.
A sada imam i bliznakinje, Kaliope i Kamilu. One imaju 4 godine. Prelepe su.
- ¿Y tú y tu esposo? ¿Cuántos hijos tienen Uds.?**
¿i tu i tu es-po-so? ¿kuan-tos i-hos tie-nen us-te-des?
A ti i tvoj muž? Koliko dece imate?
- Susana: **Nosotros tenemos tres hijos — un niño y dos niñas.**
no-so-tros te-ne-mos tres i-hos un ni-njo i dos ni-njas.
Imamo troje dece – dečaka i dve devojčice.
- Veronika: **¿Cuántos años tienen ellos?**
¿kuan-tos a-njos tie-nen e-ljos?
Koliko imaju godina?
- Susana: **Nuestro hijo Roberto tiene cinco años, nuestra hija Sara tiene tres años, y la chiquita, Ramona, tiene catorce meses.**
nues-tro i-ho rro-bver-to tie-ne sin-ko a-njos, nues-tra i-ha sa-ra tie-ne tres a-njos, i la či-ki-ta rra-mo-na tie-ne ka-tor-se me-ses.
Naš sin Roberto ima 5 godina, ćerka Sara ima 3 godine, a najmlađa Ramona ima 14 meseci.

- Veronika: **¡Qué maravilloso! Estoy muy contenta de verte después de tanto tiempo y hablar de nuestras familias.**
 ¡ke ma-ra-bvi-ljo-so! es-toj muj kon-ten-ta de **b**ver-te des-pues de tan-to tiem-po i a-bvlar de nues-tras fa-mi-lias.
Predivno! Toliko sam srećna što te vidim nakon toliko vremena i što razgovaramo o našim porodicama.
- Susana: **Estoy de acuerdo.**
 es-toj de a-kuer-do.
Slažem se.

Važne reči

hace mucho tiempo	<u>a</u> -se <u>mu</u> - <u>čo</u> <u>tiem</u> -po	pre mnogo vremena
el hijo	el <u>i</u> -ho	sin
la hija	la <u>i</u> -ha	ćerka
ahora	a- <u>o</u> -ra	sada
también	tam- <u>b</u> vien	takođe
la edad	la e- <u>d</u> ad	godište
las gemelas	las he- <u>m</u> e-las	bliznakinje
preciosa	pre- <u>s</u> i- <u>o</u> -sa	prelepa
el esposo	el es- <u>p</u> o- <u>s</u> o	muž
el niño	el <u>n</u> i-jo	dečak
la niña	la <u>n</u> i-nja	devojčica
contenta	kon- <u>t</u> en-ta	zadovoljna, srećna

Rešite zbrku oko rodova

U španskom jeziku, kao i u srpskom, sve pod kapom nebeskom ima rod! Kada govorite o ljudima ili životinjama, stvari su jednostavne jer je rod deo njihove suštine, tj. u tom slučaju govorimo o prirodnom rodu. Predmeti, pak, koji nemaju prirodni rod, imaju gramatički. Zbog gramatičkog roda kažemo *ta stolica*, a ne *taj stolica*.

U narednim odeljcima bavićemo se rodom članova i prideva u španskom jeziku.

Upoznavanje sa članovima

Za razliku od srpskog jezika, u španskom postoje članovi. Od velike pomoći za njihovo razumevanje može biti poznavanje osnova engleskog jezika i njihovog sistema članova. Naime, kao što u engleskom imamo **the** (*određeni član jednine i množine*) i **a/an** (*neodređeni član jednine*), i u španskom imamo jezičke elemente sa istom funkcijom. Razlika je, međutim, to što španski članovi razlikuju i broj i rod. Pogledajte:

Određeni članovi u španskom su:

- ✓ **el** (el): muški rod, jednina
- ✓ **la** (la): ženski rod, jednina
- ✓ **los** (los): muški rod, množina
- ✓ **las** (las): ženski rod, množina

Neodređeni članovi u španskom su:

- ✓ **un** (un): muški rod, jednina
- ✓ **una** (u-na): ženski rod, jednina
- ✓ **unos** (u-nos): muški rod, množina
- ✓ **unas** (u-nas): ženski rod, množina

Pa, kako ćete znati u koji rod da stavite član koji koristite? Evo nekih jednostavnih pravila koja vam mogu pomoći.

- ✓ Ako se imenica odnosi na osobu, vi već znate da li je osoba muškog ili ženskog pola, što će vam poslužiti kao pokazatelj.
- ✓ Kada se imenica završava na *o*, obično je muškog roda.
- ✓ Kada se imenica završava na *a*, obično je ženskog roda.
- ✓ Kada se imenica završava na *e*, obično je muškog roda. Od ovog pravila ima izuzetaka, kao što su na primer **estudiante** (*učenik*) imenica koja može biti kako muškog tako i ženskog roda, ili imenica **madre** (*majka*) koja je ženskog roda. (Ne zaboravite da se pri određivanju roda osobe jednostavno oslonite na njen pol!)
- ✓ Kada se imenica završava na suglasnik, obično je ženskog roda. Izuzetak je imenica **jardín** (*bašta, vrt*), koja je muškog roda.

Na primer, reč *klavir* u srpskom jeziku je muškog roda, pa ćemo reći *jedan klavir, taj klavir* i sl. U španskom se *klavir* kaže **piano** (pia-no) i, s obzirom na to da se završava na *o*, zaključujemo da je muškog roda. U tom smislu, ispred imenice *piano* možemo staviti određeni član **el piano** (el pia-no), ili neodređeni član **un piano** (un pia-no).

Evo još nekih primera:

- ✓ **el niño** (el ni-njo) (*dečak*)
 - los niños** (los ni-njos) (*dečaci [ili deca]*)
 - un niño** (un ni-njo) (*jedan/neki dečak*)
 - unos niños** (u-nos ni-njos) (*neki dečaci [ili deca]*)
- ✓ **la niña** (la ni-nja) (*devojčica*)
 - las niñas** (las ni-njas) (*devojčice*)
 - una niña** (u-na ni-nja) (*neka devojčica*)
 - unas niñas** (u-nas ni-njas) (*neke devojčice*)

Obratite pažnju na odrednicu **los niños** s prethodne liste, i na to da je njen prevod „dečaci“ i „deca“. Kada imate mešano društvo (što će reći kako osobe ženskog, tako i muškog pola), koristi se član muškog roda u množini. Dakle, **los niños** može označavati grupu dečaka (*dečaci*) ili grupu dečaka i devojčica (*deca*). Isti sistem važi i za neodređeni član u množini, **unos**.

Za građenje množine imenica u španskom, sledite ova tri jednostavna pravila:

- ✓ **Pravilo 1:** Ako se imenica završava samoglasnikom, dodajete *s*.
- ✓ **Pravilo 2:** Ako se imenica završava suglasnikom, dodajete *es*.
- ✓ **Pravilo 3:** Ako se reč završava na *z*, promenite *z* u *c*, a zatim dodajete *es*.

Ilustracije radi, evo još primera:

- ✓ **la chica** (la čí-ka) (*devojka*)
 - las chicas** (las čí-kas) (*devojke*)
 - una chica** (u-na čí-ka) (*neka devojka*)
 - unas chicas** (u-nas čí-kas) (*neke devojke*)
- ✓ **la mujer** (la mu-her) (*žena*)
 - las mujeres** (las mu-he-res) (*žene*)
 - una mujer** (u-na mu-her) (*neka žena*)
 - unas mujeres** (u-nas mu-he-res) (*neke žene*)
- ✓ **la luz** (la lus) (*svetlo*)
 - las luces** (las lu-ses) (*svetla*)
 - una luz** (u-na lus) (*neko svetlo*)
 - unas luces** (u-nas lu-ses) (*neka svetla*)

Profesije

Kada je imenica koja se odnosi na određenu profesiju u muškom rodu, ženski rod se pravi dodavanjem *a* na kraj reči. Stoga, **doctor** postaje **doctora**. Odgovarajući član izaberite prema objašnjenjima u prethodnom odeljku, „Upoznavanje sa članovima“.

la doctora (la dok-to-ra) (*doktorica*)

las doctoras (las dok-to-ras) (*doktorke*)

una doctora (u-na dok-to-ra) (*neka doktorica*)

unas doctoras (u-nas dok-to-ras) (*neke doktorke*)

I nije toliko teško kao što izgleda, zar ne? Ipak, kako izuzeci potvrđuju pravilo, ni ovaj put neće biti drugačije. Neka imena profesija imaju isti oblik i za muški i za ženski rod, bez obzira na to da li je osoba koja se njom bavi muškarac ili žena. Evo nekoliko primera takvih izuzetaka:

el/la cantante (el/la kan-tan-te) (*pevač/pevačica*)

el/la dentista (el/la den-tis-ta) (*zubar/zubarka*)

el/la electricista (el/la e-lek-tri-sis-ta) (*električar/električarka*)

el/la policía (el/la po-li-si-a) (*policajac/policajka*)

Pridevi za bogatije opisivanje

Pridevi su suštinski važan element bogatog izraza! Oni vam govore kakve su stvari i ljudi o kojima pričate, uključujući i njihov rod i broj.

Recimo da želite da kažete *Imam beli auto*. Na španskom kažemo **Tengo un carro blanco**. (*ten-go un ka-rro blan-ko*.) Zapamtite, samoglasnik *o* kojim se završava reč **carro** nagoveštava muški rod te imenice, a imenica u muškom rodu dobija i pridev u muškom rodu: **blanco** (*blan-ko*)

Da biste rekli *Devojka je visoka*, na španskom kažete **La chica es alta** (*la či-ka es al-ta*). Imenica *devojka* je ženskog roda, pa je takav i pridev koji je opisuje. U ovom slučaju se, kako imenica tako i pridev, završavaju na *a*.

Kada govorite o većem broju stvari, pridev koji ih opisuje prati ih u broju, te i sam dobija *s*. Tako, **blanco** (*blan-ko*) postaje **blancos** (*blan-kos*), **alta** (*al-ta*) postaje **altas** (*al-tas*), itd.

Las mujeres son altas. (las mu-he-res son al-tas.) (*Žene su visoke.*)

Los hombres altos van en un auto rojo. (los om-bvres al-tos bvan en un au-to rro-ho.) (*Visoki muškarci idu crvenim automobilom.*)

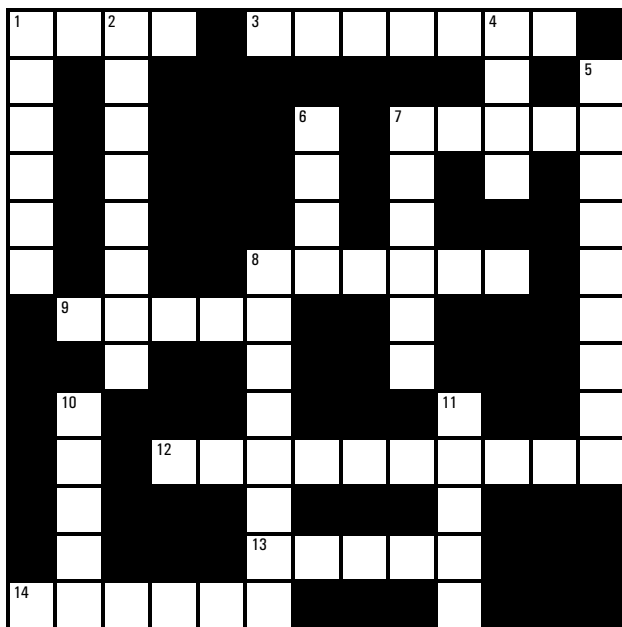
Las casas son grandes. (las ka-sas son gran-des.) (*Kuće su velike.*)

Los caminos son largos. (los ka-mi-nos son lar-gos.) (*Ulice su dugačke.*)

Vreme je za razmrđavanje – ukrštene reči! Nađite tačan oblik za dati par zamenica – glagol. Mala pomoć: svi glagoli u ovoj ukrštenici su pravilni. Da biste našli odgovarajući oblik, iskoristite primere date u poglavlju u kom smo menjali pravilne glagole koji se završavaju na -ar, -er i -ir. Proverite svoja rešenja u dodatku D.

Vodoravno

- 1 él vivir
- 3 Uds. retirar
- 7 él barrer
- 8 Uds. soplar
- 9 yo viajar
- 12 nosotras preparar
- 13 Ud. hablar
- 14 ella caminar

Uspravno

- 1 ellos vender
- 2 vosotros visitar
- 4 ella abrir
- 5 tú mencionar
- 6 yo comer
- 7 tú bailar
- 8 Ud. sospechar
- 10 ella desear
- 11 ellos nadar